

Op de Wiekslag in Amersfoort, in de wijk Liendert, staat een klein schoolgebouw. Op de rode gevels van het gebouw hangen posters, met daarop een leerling die de lezer de volgende boodschap geeft: 'Samen is beter praktijkonderwijs'. Er wordt daarmee bedoeld dat Accent Praktijkonderwijs en Trivium College Praktijkonderwijs vanaf schooljaar 2018-2019 verder gaan als één school, met de naam PRO33college. Maar hoe wordt dat 'betere praktijkonderwijs' dan aangepakt? Een onderzoek naar een krachtige stagebegeleiding.

Betrokkenheid van mentor maakt stages succesvoller.

Op naar een hoger niveau

Beiden besturen van de scholen geloven dat op deze manier een stevigere, toekomstbestendige organisatie gevoerd kan worden waarbij er nog meer kansen ontstaan om aan de persoonlijke leerbehoeftes tegemoet te komen. In de eerste plaats is het samen beter, omdat leerlingen die elkaar dagelijks al zien in pauzes en op het plein, nu ook samen schoolactiviteiten kunnen ondernemen en zo kansen krijgen om vriendschappen te vormen en samen te leren. Het betekent ook dat de school de kans geboden wordt om het eigen onderwijs naar een hoger niveau te tillen. Een kans die de medewerkers van PRO33college met beide handen aanpakken.

Samen innoveren

Op alle raakvlakken van het onderwijs zijn werkgroepen gevormd die samen vorm gaan geven aan het onderwijs op de nieuwe school. Eén onmisbaar onderdeel staat hierbij centraal: de leerling. Samen beter praktijkonderwijs zit hier dan ook in het sterker maken van de school, door expertises op onderdelen bij elkaar te brengen en hierdoor nog beter het onderwijs kunnen afstemmen. PRO33college werkt met deze leerlingen aan verschillende competenties in de domeinen wonen, werken, vrije tijd en burgerschap. Het onderdeel 'werken' neemt hierbij een groot deel in beslag. In dit domein werken leerlingen aan werknemersvaardigheden in verschillende stages.

Door in een stagebedrijf allerlei taken uit te voeren, ervaart een leerling hoe het is om een werknemer te zijn. De leerling doet hierbij kennis op, traint vaardigheden en leert zichzelf daarbij een houding te geven die past bij een werknemer. Zij doen hier aan *workbased learning* door te participeren in werkactiviteiten waarbij ze competenties moeten toepassen die ze al beheersen, maar door de werkactiviteit uit te voeren breiden ze deze competenties ook uit. Zij werken hierbij constant aan hun 'Agency' (Billet, 2011). Het is een natuurlijke vorm van leren, waarbij de belangrijkste voorwaarde is dat er participatie plaatsvindt.

Voorafgaand aan de stage oefenen leerlingen allerlei basisvaardigheden in bijvoorbeeld praktijklessen en gedurende de stageperiodes breiden zij deze verder uit. In de afgelopen twee

schooljaren ontdekte de school dat er te weinig samenhang was tussen het leren op school en het leren in de stages. De leerlingen en bedrijven waren niet goed genoeg op de hoogte van het curriculum; ze konden niet meer goed verwoorden waarom ze stage liepen. De aansluiting op school miste; er onstond uitval op de stages en leerlingen wisselden vaak van plek, met langdurige 'stageloosheid' tot gevolg. Stage en school werden twee werelden, met daartussen een stevige grens die niet makkelijk te passeren was.

De basis voor het leren in het praktijkonderwijs bestaat echter uit individuele begeleiding en ontwikkeling op eigen tempo en niveau. (Harskamp & Slof, 2006). Hierbij focust de begeleiding zich o.a. op sociale en communicatieve vaardigheden. Het centrale probleem wat men ontdekte was dat leerlingen in het praktijkonderwijs te weinig hulp kregen bij het reflecteren op de eigen werkervaringen. Wanneer ze na een drukke stagedag ook nog eens van alles moesten opschrijven over wat er goed en fout gaat, ging het mis: de leerervaringen bereikten de school niet, maar bleven steken binnen de grenzen van de stageplek. Het onderwijs op school kon vervolgens niet meer aansluiten op de stages en andersom, terwijl de echtheid van leren op stage en de aansluiting op individuele leerdoelen centraal staan in het praktijkonderwijs (Efferink, Hoedjes, Schreuder, & Schafrat, 2012).

Samen reflecteren

Met het doel deze samenhang tussen school en stage te vergroten en de grenzen zichtbaar over te steken, ontwikkelde de docent consumptief op Accent Amersfoort een simpel smartphone-appje voor zijn leerlingen, gebaseerd op de theorie van *boundary crossing* (Bakker, Zitter, Beausaert, & de Bruijn, 2016). Hierbij staat het overgaan van grenzen centraal op drie manieren: door uitwisseling van informatie en overleg, (grensinteractie), personen naast de leerlingen die zowel op school als op de stageplek komen (grensgangers) en materiële zaken te gebruiken die zich op beide plaatsen kunnen bevinden (grensobjecten).

In de praktijk betekent dit dat leerlingen met de stageapp kunnen invullen wat zij op stage doen en de docent krijgt dit direct te zien. De informatie die bij de docent binnenkomt vormt de basis voor de inhoud van de eerstvolgende les geeft inhoud aan individuele coachingsgesprekken. Zo kan de docent direct sturing geven aan het leerproces op stage en met de leerlingen vaardigheden oefenen waar zij moeite mee hebben op de stage. In de les ontstaat groepsinteractie waarbij leerervaringen worden uitgewisseld.

Een verademing, volgens de leerlingen want "je hoeft niet zo veel te schrijven, en als je het vergeet, dan doe je het gewoon de volgende dag". Het mooiste is nog wel de spellingscontrole op de telefoon, die de leerlingen helpt te oefenen met Nederlands. De leraar ziet direct in zijn mailbox waar de leerlingen op stage tegenaan lopen en kan zo zijn vaklessen effectief inrichten.

Samen evalueren

In een collectief praktijkonderzoek ontwierpen de mentoren van de school gezamenlijk een methode waarmee de stages begeleid kunnen worden én beter kunnen aansluiten op het leren op school.

Daarbij kwam men in de evaluatie tot de conclusie dat betrokkenheid het meest essentiële onderdeel is voor de begeleiding.

Het 'samen beter praktijkonderwijs' bestaat hier in de dagelijkse basis van contact tussen mentor en leerling, die samen ervoor zorgen dat de leerling beter onderwijs krijgt. Een goed voorbeeld hiervan verwoordt mentor Ineke: "In de lessen vraag ik praktijkervaringen aan de leerlingen en ga daar dieper op in. Wat gaat er goed? Wat kan er beter? De leerling die de situatie inbrengt doet en denkt mee en de input van de andere leerlingen komt ook aan bod."

De mentor is ook de stagecoach; degene die de leerling goed kent, het bedrijf bezoekt en die zicht heeft op de individuele leerdoelen van de leerling. Daarnaast is de mentor ook vakdocent en daardoor goed op de hoogte van de bedrijfstak. De gesprekken versterken de band tussen mentor en leerling; de leerling voelt zich gezien en gehoord en voelt zich geholpen bij het leren op stage: Leerling Dion: "Ik vind het fijn dat mijn mentor mijn stagebegeleider is, want hij kan mij goed helpen en weet waar mijn stage over gaat." Mentor Marike bouwt langzaam een band op met haar leerlingen: "Ik gebruik de stage-ervaringen van de leerlingen om met ze te praten over wat ze meemaken, hoe ze het doen en daar hebben we dan gesprekjes over. Ze zien ook dat stage en school bij elkaar horen, maar het vraagt om veel doorvragen, want reflecteren blijft lastig voor hen."

Collegiale tips:

- *Zorg samen met de leerling eerst voor contact, dan voor contract: bouw een band op.*
- *Zorg samen met de leerling ervoor dat je zo vaak mogelijk kleine gesprekjes voert*
- *Zorg samen met collega's voor discipline in het maken van regelmatige afspraken en reflecteren*
- *Zorg samen met de leerling voor kleine, behapbare doelen*
- *Zorg voor vervaging van de grenzen tussen stage en school beiden steeds te benoemen*
- *Zorg dat leerlingen zichzelf beoordelen en met steun zijn eigen weg vinden*

Samenhang

Samenhang ontstaat dus als er betrokkenheid is vanuit de stagecoach, de mentor. Hoe groter deze betrokkenheid is, des te succesvoller de combinatie van school en stage kan zijn. De ervaring is, dat als er frequente gesprekken zijn tussen leerling en coach, de leerling meer geholpen wordt in zijn leerproces. Het ontwikkelen van een goede methode of een handig hulpmiddel als een stage-app staat of valt uiteindelijk met deze betrokkenheid. De stage-app helpt deze betrokkenheid vergroten, maar vereist toewijding en discipline en frequentie. De basis voor de betrokkenheid is het coachingsgesprek tussen mentor en leerling. Het grootste effect is te zien bij leerlingen die zelf goed kunnen aangeven waarvoor ze stage lopen met antwoorden als "ervaring opdoen", "zien hoe het eraan toegaat als je werkt", "om te leren werken" en de laatste leerling geeft goed aan dat het worden van een werknemer een groot deel van het onderwijs op PRO33college inneemt, en zegt:

“om meer te leren over alles”.

Literatuur

Bakker, A., Zitter, I., Beusaert, S., & de Bruijn, E. (2016). *Tussen opleiding en beroepspraktijk; het potentieel van boundary crossing*.

Billett, S. (2011). Subjectivity, self and personal agency in learning through and for work. In M. Malloch, L. Cairns, K. Evans, & B. N. O'Connor, *The SAGE Handbook of Workplace Learning* (pp. 60-72). London, Groot-Brittannië: SAGE.

Efferink, F. v., Hoedjes, C., Schreuder, J., & Schafrat, W. (2012). *Reflectie op stages in het praktijkonderwijs*. Opgehaald van KPC-groep: <https://www.kpcgroep.nl/media/1306/reflectie-op-stages-in-het-praktijkonderwijs.pdf>

Harskamp, E., & Slof, B. (2006). *Invoering van individuele ontwikkelingsplannen in het praktijkonderwijs*. Groningen: GION.